

Корекція рухових порушень дітей з вадами слуху

та їх соціальна адаптація

ОЛЕКСАНДР КОЛИШКІН

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка

На сучасному етапі розвитку суспільства дуже гостро постає проблема інвалідизації дітей з різноманітними порушеннями у розвитку, в тому числі із порушеннями слуху. За останнє двадцятиріччя кількість людей із вадами слуху в світі не зменшується і становить 4-6 % [5, 109].

Процеси гуманізації суспільного життя, які нині відбуваються, потребують створення належних умов для соціальної адаптації та інтеграції мільйонів осіб з обмеженими можливостями.

Замкнутість системи освіти глухих та слабочуючих дітей стінами інтернатів обмежує їх соціальну адаптацію. Слід відмітити, що діти, які страждають різноманітними порушеннями слуху, часто не отримують соціальної допомоги [1, 10]. Глуха дитина поза соціальним навчанням розвиватиметься як особистість, але рівень і характер її розвитку не буде адекватним рівню та характеру її соціального оточення.

Значну увагу спеціалістів у галузі сурдопедагогіки привертає проблема корекції рухових порушень глухих дітей та їх соціальної адаптації на основі застосування фізичних вправ та спорту. Саме рухова діяльність забезпечує той безпосередній зв'язок дитини з оточуючим світом, якій лежить в основі розвитку її психічних процесів та організму в цілому. Рациональна рухова активність дозволяє набути самостійності, соціальної, побутової, психічної

незалежності, вдосконалюватись у професіональній діяльності, відпочивати, розвивати фізичні здібності.

Вчені-сурдопедагоги встановили, що антропометричні показники фізичного розвитку дітей з порушенням слуху (зріст, вага, окружність грудної клітини) майже не відрізняються від антропометричних показників здорових однолітків. Для глухих та слабочуючих характерний безперервний поступовий, хоча й нерівномірний фізичний розвиток. Дисгармонія у розвитку глухих виявляється у більш низькому порівняно з нормою рівні розвитку фізичних якостей, який виявляється у вигляді рухових порушень [2, 132].

У зв'язку з особливостями фізичного та розумового розвитку дітей з порушеннями слуху виникає спеціальне завдання – корекція та компенсація негативних наслідків дефекту за рахунок різноманітних фізичних вправ. Тому ведеться пошук таких форм фізкультурно-спортивної діяльності, які були б адаптовані до фізичного рівня осіб з порушеннями слуху, виявляються фізичні вправи та види спорту, найбільш придатні та ефективні для тих чи інших груп інвалідів.

Зусилля на рішення даної проблеми спрямовуються у двох основних напрямках. З одного боку, модифікуються, адаптуються традиційні види спорту на основі зміни правил та ін. З іншого боку, робляться спроби розробити для інвалідів нові форми фізкультурно-спортивної активності, ігрові програми і т.п.

Туговухість є однією з тих причин, які перешкоджають їх соціальній інтеграції на основі спортивної активності. Це підтверджують і дані соціологічних досліджень. За даними опитування висококваліфікованих глухих

та туговухих спортсменів, головними причинами, які заважають особам з дефектами слуху активно включатися у фізкультурно-спортивну діяльність, є небажання здаватись смішними (89%); скептичне ставлення до занять спортом родичів, близьких, знайомих (84%); недостатня компетентність лікарів у питаннях фізкультури та спорту [3, 139].

Глухим та слабочуючим потрібно, в першу чергу, довести собі та суспільству право на активне існування в розумовому та фізичному плані. Надзвичайно важливе значення може мати спільна фізкультурно-спортивна діяльність туговухих підлітків і тих, хто чує нормально.

При спробах інтеграції в оточення однолітків дитина з обмеженими можливостями опиняється віч-на-віч з нерозв'язаними проблемами: відсутністю навичок спілкування у даній сфері, несформованістю потреби в такому спілкуванні, неадекватною самооцінкою, негативним сприйняттям оточуючих людей, схильністю до соціального утриманства. Найбільш стандартні для життєдіяльності дитини з обмеженими можливостями ситуації зовсім не передбачають її широкого контакту з оточенням здорових однолітків [1, 12].

Якщо епізодичні контакти зі здоровими однолітками все ж відбуваються, то з боку останніх переважає негативне ставлення, що викликане сформованими в суспільстві стереотипами сприйняття. Усе це спричиняється до формування у дитини з обмеженими можливостями однієї з таких комунікативних стратегій: рішучого, іноді агресивного прагнення до ізоляції, негативного сприйняття здорових однолітків; страху бути відкинутими, прагнення примкнути до групи на будь-яких умовах і в будь-якій ролі; слабо

розвиваються такі якості, як колективізм, прагнення до взаємодопомоги, яке в нормальних дітей нерідко виховується самим життям.

Ці особистісні зміни, які виявляються у вигляді відхилень від нормального розвитку, віддалені від первинного дефекту. Тому вони легко переборюються. Однак це відбувається за умови правильно організованого життя, діяльності дітей, правильного ставлення до них з боку дорослих та інших дітей, які їх оточують [4, 107].

Заняття фізичною культурою та посильними видами спорту сприяють не тільки фізичному розвитку дітей та підлітків й корекції їх недоліків, але й позитивно впливають на формування морально-вольових якостей – сміливості, впевненості у своїх силах.

Останнім часом усе активніше розглядається питання про рівноправну суспільну діяльність інвалідів та інших членів суспільства. Але такі спроби слабо підкріплені матеріально-технічно, концептуально та юридично.

Важливими завданнями соціальної реабілітації слабчуючих дітей є подолання наслідків втрати слуху, здобуття рівних прав на навчання та працю.

Фізичне виховання повинно розглядатись як один з основних засобів покращення не тільки рухових функцій, але й інтелектуальної підготовленості та рівня соціальної адаптації.

Однією з основних умов соціальної адаптації слабчуючих школярів є наявність у них такого рівня фізичних кондицій, які б дозволили їм адаптуватись до соціальних норм і майбутнього самостійного життя. Вищезгадані обставини визначають необхідність додаткової фізкультурної освіти слабчуючих учнів.

Література

1. Бертенъ Г.П., Соловьева И.А. Модель специального коррекционного учреждения для глухих // Дефектология. – 1993. – № 4. – С. 9-14.
2. Дьячков А.И. Система обучения глухих детей. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1961. – 247 с.
3. Корабликов В.А., Рухлядев А.Н. Физическая культура и спорт глазами глухих спортсменов // Социально-экономические проблемы воспитания спортсменов в условиях перестройки советского общества: Тезисы докладов. – М., 1990. – С.139-140.
4. Основы обучения и воспитания аномальных детей / Под общ. ред. проф. А.И. Дьячкова. – М.: Просвещение, 1965. – 343 с.
5. Флейчук О. Оцінка фізичної та розумової працездатності глухих дітей // Наука и спорт: взгляд в III тысячелетие: Сб. ст. Межд. науч. конф. студ. – К., 1999. – С. 109-111.

Correction of movement disorders of children with hearings problems and their social adaptation

ALEXANDER KOLYSHKIN

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

In the work the attention is paid to the problem of correction of movement disorders of children with hearings problems and their social adaptation through physical exercises and sport. The question about integration of badly hearing children in the surrounding of healthy peers is looked at too.